

УДК 141.7:130

Влада Білогур

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, Україна*

bilovlada@mail.ru

СПОРТ ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ

Спорт, як чинник виховання патріотизму, необхідно розглядати крізь призму патріотичного виховання, яке є складною керованою системою, що складається з розмаїття взаємопов'язаних між собою елементів, внутрішніх стійких зв'язків і стосунків об'єктивного і суб'єктивного характеру, а також підсистеми змістовного, організаційного і методичного плану. Спортивно-патріотичне виховання, яке є одним з напрямів патріотичного виховання, спрямоване на розвиток морально-вольових якостей, виховання сили, спритності, витривалості, стійкості, мужності дисциплінованості в процесі занять фізичною культурою і спортом, формування досвіду служіння вітчизні й готовності до захисту Батьківщини, що і є ознакою патріотизму. Від системи вищої освіти потрібна підготовка високопрофесійної еліти соціуму, фахівців, що відрізняються високою загальною культурою, розвиненістю системи ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичних спрямованості і здатних на їх трансляцію у житті та професійній діяльності.

Процес модернізації вищої професійної освіти у галузі фізичної культури і спорту вписується в загальну стратегію державної стратегії, що по-новому ставить питання про студента-спортсмена, формуванням якого як патріота і громадянина необхідно займатися в студентські роки, коли в основному і відбувається професійне становлення його особи [1]. Від науково обґрунтованого змістовно-технологічного забезпечення процесу професійної підготовки студента-спортсмена багато в чому залежить розвиненість у нього ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості. Відчуття і стан приналежності студента-спортсмена до країни народження, виховання, життя визначають його громадянськість. Виховання громадянськості означає прищеплювання інтересу до історії своєї країни, її

життя, до її народу.[2] Стрижнем громадянськості виступає патріотизм. Організація освоєння студентом-спортсменом національної культури, розуміння і шана ним національних традицій і звичаїв, знання законів, регулюючих стосунки в країні, розуміння їх ролі в розвитку суспільства наповнює конкретним змістом розвиток ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості. У наш час в педагогічній науці зростає інтерес до питань професійного становлення і виховання студентів-спортсменів, майбутніх фахівців фізкультурно-спортивної сфери. Про це свідчать праці Л. І. Беляєвой, А. Р. Гостева, А. А. Двоглазова, Л. Н. Ільїной, С. С. Коровіна, Л. М. Куликовою, А. М. Кузьміна, Л. І. Лубишевой, А. А. Наїна, С. Ф. Пешкова, А. Ф. Попової, О. А. Сиротіна, Н. А. Фоміна і ін. Аналіз наукових досліджень показує, що в педагогічній науці склались теоретичні передумови для розробки питань формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів в процесі навчання у ВНЗ, до яких можна віднести:

- 1) методологічні положення про становлення людини як суб'єкта своєї життєдіяльності і свого внутрішнього світу;
- 2) праці, присвячені різним аспектам виховання майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту;
- 3) дослідження теоретико-методологічних основ формування фізичної культури, фізичного виховання і спорту ;
- 4) праці вітчизняних і зарубіжних вчених з формування ціннісних орієнтацій особистості [3, 4].

Проте аналіз теоретичних джерел і вивчення сучасної практики роботи профільних кафедр фізичного виховання ВНЗ показав, що цілісного, заснованого на сучасних підходах, уявлення про формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів у процесі навчання у ВНЗ не розроблено, у зв'язку з чим виникає ряд стійких протиріч між:

- об'єктивною потребою суспільства у вирішенні питань підготовки спортсменів зі сформованими ціннісними орієнтаціями цивільно-патріотичної спрямованості і недостатньою увагою теорії і практики вищої освіти до їх вирішення;
- необхідністю у формуванні ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів і відсутністю науково обгрунтованої моделі формування даного феномену в практиці вищої освіти;
- необхідністю організації педагогічного процесу у ВНЗ з виховання студентів-спортсменів як патріотів і громадян своєї Батьківщини і відсутністю науково обгрунтованих педагогічних умов, які б сприяли результативності формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості [2].

Виявлені протиріччя дозволили сформулювати проблему дослідження: недостатня розробленість змістовно-технологічного забезпечення процесу формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів у вузі. Зазначена проблема дозволила сформулювати

наукове завдання: яким має бути змістовно-технологічне забезпечення процесу формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів у ВНЗ, щоб забезпечити його ефективність і результативність?

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що педагогічна практика і педагогічна теорія свідчать про актуальну потребу в науково-теоретичному і практичному обґрунтуванні змістовно-технологічного забезпечення процесу формування ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості у студентів-спортсменів в ході професійної підготовки у ВНЗ. Планується дослідно-експериментальною базою в нашому дослідженні зробити МДПУ ім. Б. Хмельницького. У цілому у дослідженні будуть охоплені 200 студентів-спортсменів, яких готує кафедра теорії, методики фізичного виховання та спортивних дисциплін. Для експертної оцінки окремих етапів дослідно-експериментальної роботи будуть залучені педагоги-тренери, діючі спортсмени, викладачі кафедри теорії, методики фізичного виховання та спортивних дисциплін. На першому етапі дослідження у 2016–2017 рр. ми плануємо визначитись з діапазоном теоретико-методологічних положень про організацію педагогічного процесу, спрямованого на формування у студентів-спортсменів ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості; конкретизувати наукові уявлення про зміст ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості студентів-спортсменів, педагогічних умов, форм і методів їх ефективного формування, що збагатить теорію і методику професійної освіти і основні положення теорії і методики фізкультурної освіти; обґрунтувати принципи цільової педагогічної програми формування у студентів-спортсменів ціннісних орієнтацій цивільно-патріотичної спрямованості, в основу якої покладена ідея педагогічної підтримки як принципу взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Зазначимо, що аналіз різних підходів вчених до розгляду суті поняття «Ціннісні орієнтації цивільно-патріотичної спрямованості» дозволив нам зробити висновок, що ціннісні орієнтації цивільно-патріотичної спрямованості студентів-спортсменів – компонент структури їх особистості, що характеризує цивільну і патріотичну спрямованість і зміст активності майбутніх спортсменів, надає сенс і напрям професійно-спортивній поведінці і вчинкам.

Список використаних джерел

1. Абдулкаримов С. А. Спорт и культурная идентичность в обществе : история и современность / Этническое обозрение. – 1994. – № 5.
2. Білогур В. Є. Світоглядні орієнтації студентів : тенденції змін у трансформаційному суспільстві : Монографія / В. Є. Білогур. – Дніпропетровськ : Пороги : 2011. – 311 с.
3. Білогур В. Є. Формування концепції самореалізації особистості у спорті в умовах трансформаційних змін : теоретичні і праксеологічні виміри / В. Є. Білогур / Гілея : науковий вісник. – 2015. – Вип. 93. – С. 209–215.

4. Білогур В. Є Дуалістичний характер природи спортивної людини в умовах сучасної цивілізації / III Всеукраїнська науково-практична конференція «Філософські проблеми сучасності» / м. Херсон, 2015. – С. 45–47.